

Haarlem, 27 juni 2024

nummer 170

Hierbij ontvangt u de IVM Caring Capital nieuwsbrief voor juni 2024. In deze aflevering vragen we uw aandacht voor de volgende onderwerpen:

- [Scenario's, scenario's...](#), de Caring Capital View van juni 2024, door Maarten Friederich, namens het Investment Committee.
- [Haast met nieuwe vermogensbelasting, na laatste arresten Hoge Raad](#)
- [Erfgenamen mochten 'hospitahuur' opzeggen](#)
- [Geheime ISDS-tribunalen verrijken Big Oil](#)
- [CBS: duurzame energie groeit, maar Nederland nog onder Europees gemiddelde](#)
- [Natuurbranden in 'angstaanjagende' vicieuze cirkel](#)
- *Serie. Het beleggingsbeleid van IVM Caring Capital in de praktijk:*
[Thema energietransitie: nieuw in de portefeuille](#)

We hopen en vertrouwen erop dat de informatie in deze artikelen voor u nuttig is en wensen u veel plezier bij het lezen.

Met vriendelijke groet,

Het bestuur van IVM Caring Capital

Ilco Snoey Kiewit, CCOO

Hans Volberda, CEO

PS. In verband met de vakanties zal onze volgende nieuwsbrief verschijnen eind augustus.

Scenario's, scenario's...

CARING CAPITAL VIEW

Door Maarten Friederich, namens het Investment Committee

Klimaat

"Daar is het. Een blauwe stip. Een gat in een kaart, gecreëerd door een algoritme dat zeewatertemperatuur omzet in kleurcodes. Rood is warm, blauw is koud. Hij heeft het gezien. Met zijn eigen ogen. Terwijl hij zijn ogen dichtbij het scherm brengt, razen de gedachten door zijn hoofd. Zijn de ruwe data foutief?"

Vergist het algoritme zich? Is het scherm kapot? Wanneer hij de videokabel van zijn scherm loskoppelt, wordt het geruststellend zwart en is de stip verdwenen. Alles is weer normaal. Maar wanneer hij de kabel aansluit op een ander scherm, is het terug: de blauwe stip”.

Als de stroming uitvalt...

Het zou een scène kunnen zijn uit een film. Of een passage uit een boek. Maar dat is het niet. Want ergens voor de kust van Groenland bevindt zich een plek waar de zeewatertemperatuur afneemt. Dit is op zijn minst opmerkelijk, omdat de opwarming van de aarde onze grootste zorg is. Toch komt dit niet onverwacht. Althans, niet nu al en in de huidige omstandigheden. Dit zou namelijk wel eens het begin kunnen zijn van een nóg slechter klimaatscenario: het stilvallen van de zeestroming die warmte brengt naar het noordelijk halfrond. De *Atlantic Meridional Overturning Circulation* brengt warm zeewater vanaf de evenaar naar het noorden. Valt deze stroming stil, dan zal de temperatuur ondanks de opwarming van de aarde en zelfs bij een extreem hogere CO₂-uitstoot, bij ons niet gaan stijgen maar dalen. Zowel de winters als de zomers in Nederland worden dan kouder. Maar in de wereld als geheel blijft het steeds warmer worden. Alleen kan die warmte zich minder makkelijk verplaatsen. Hij blijft hangen rond de evenaar, waar het nóg onleefbaarder dreigt te worden. Het advies van klimaatwetenschappers blijft daarom onverminderd: stop zo snel mogelijk met het gebruik van fossiele brandstoffen en stop de ontbossing. Helaas verlopen de onderhandelingen over de financiering van de strijd tegen de klimaatveranderingen in de aanloop naar COP29, later dit jaar in Azerbeidzjan, weer uiterst moeizaam. Het subsidiëren van CO₂-uitstoot blijkt dan toch een stuk makkelijker.

Politiek

Dringende politieke problemen doen zich voor in Frankrijk, waar president Macron voor volgende week nieuwe verkiezingen heeft uitgeroepen. Zijn gok lijkt te mislukken. Vooral het *Rassemblement National* (tot 1 juni 2018 bekend als Front National) van Marine Le Pen lijkt aan de winnende hand. Maar ook extreem links staat in de peilingen op winst. RN wil lagere belastingen, hogere pensioenen en grotere tekorten op de begroting, terwijl de fiscale situatie in Frankrijk nu al precair is. Het tekort op de begroting bedraagt 6% van het Bruto Nationaal Product (BNP), het dubbele van de afgesproken EU-norm van 3%. Daarmee heeft Frankrijk na Italië (7%) het grootste begrotingstekort van alle Europese landen. En dat terwijl de Franse economie stagneert en de groei achterblijft bij die van de rest van Europa. De zorgenkinderen van weleer, Griekenland, Spanje en Portugal hebben hun tekorten inmiddels op orde en zien hun economieën sneller groeien. De markten reageerden direct: het verschil

tussen de Franse en Duitse rente op staatsleningen is het grootst sinds 2017. Hoewel niets valt uit te sluiten, is de kans op een nieuwe schuldencrisis in Europa zoals in 2010 gering. Zelfs als RN de macht grijpt, wil dat niet zeggen dat campagnebeloftes worden nagekomen. Een mooi voorbeeld is Italië, waar de als extreemrechts beschouwde Giorgia Meloni aan de macht kwam en nog is. Ook zij had van alles en nog wat beloofd, maar dat blijkt tot nu toe heel erg mee te vallen. Ook het beleid van de nieuwe rechtse regering in ons land blijft vooralsnog ver weg van de campagnebeloften van Wilders. Hoewel tanende is het aandeel van Frankrijk in de Europese economie nog altijd zo'n 20%. Het is daarom nauwelijks voor te stellen dat de ECB passief zal toekijken, mocht zich in Frankrijk een schuldencrisis voordoen. De ECB greep ook in toen dat nodig was in Italië. En in het VK schoot recent de Bank of England te hulp met een opkoopprogramma, toen de Engelse regering grote belastingverlagingen aankondigde ten tijde van een groot tekort op de begroting.

Rente

In de voetsporen van de centrale banken van Canada, Zweden en Zwitserland verlaagde de ECB begin deze maand de rente van 4,00% naar 3,75%, zoals eerder beloofd. Verdere verlagingen liggen in het verschiet, maar de loongroei en prijsontwikkelingen houden de verwachte inflatie tot eind 2025 boven de beoogde 2%. Deze verlaging was aangekondigd, maar over verdere verlagingen blijft de ECB het liefst zo vaag mogelijk. De Federal Reserve verlaagde de rente niet, eveneens conform verwachting. De Fed sprak vertrouwen uit in de economische ontwikkelingen, maar het vertrouwen is nog onvoldoende groot om tot renteverlagingen over te gaan. De afname van de economische groei en inflatie in combinatie met een toename van de productiviteit wijzen nog steeds in de richting van een perfecte economische landing, zonder een recessie. Een dergelijk scenario is echter uiterst zeldzaam, zodat er voldoende reden blijft voor voorzichtigheid. De Amerikaanse beurs laat zich echter niet afschrikken en bereikte nieuwe recordhoogtes.

Financiële markten

Op de toppen van de AI-rally werd NVIDIA onlangs de meest waardevolle onderneming op de Amerikaanse beurs. Hierbij past opnieuw de kanttekening dat deze rally slechts door een handvol AI-gerelateerde ondernemingen wordt gedragen. Een dergelijk fenomeen deed zich al eerder voor. Toen ging het niet om de *Magnificent Seven*, maar om aandelen van bedrijven aangeduid als *de Vestal Virgins*, *Sacred Cows*, *Religion Stocks* en -de meest bekende- de *Nifty Fifty*, een groep ondernemingen met een bovengemiddelde groei van omzet en winst. Aandelen dus van ondernemingen met zulke zekere vooruitzichten, dat je ze na aankoop nooit meer hoefde te

verkopen. Ook IVM Caring Capital is zeer positief over de productie verhogende mogelijkheden van AI en de bedrijven die hierin actief zijn. Maar niets is zeker in een onzekere wereld. Vanwege de recente snelle stijging van het aandeel hebben we daarom opnieuw winst genomen op NVIDIA.

Beleid

De Amerikaanse economie stevent af op een zachte landing. Maar het risico dat de groei verder afneemt is hierbij groter dan dat de groei weer toeneemt. De geopolitieke ontwikkelingen lijken beheersbaar, maar blijven zeker in het Midden-Oosten onberekenbaar. Evenals de uitkomsten van de verschillende aanstaande verkiezingen wereldwijd. Nieuwe renteverlagingen zijn vrijwel zeker, maar de tijdlijn is dat niet. Bij een dergelijk scenario past in onze optiek nog steeds het handhaven van de neutrale positie in aandelen ten opzichte van obligaties, in combinatie met een lange looptijd van de obligaties. Maar er is wat ons betreft geen plaats voor terughoudendheid ten aanzien van beleggingen in de energietransitie. Binnen dit thema werden deze maand twee nieuwe aandelen toegevoegd. Hierover meer in het slotartikel van deze nieuwsbrief.

Het performanceoverzicht van de modelportefeuille kunt u vinden op onze website: www.ivmcaringcapital.nl.

© IVM Caring Capital 2024. Niets uit dit document mag worden gekopieerd of verspreid zonder voorafgaande toestemming van de auteurs.

[Naar boven](#)

Haast met nieuwe vermogensbelasting, na laatste arresten Hoge Raad

In onze nieuwsbrief van maart jl. keken we al vooruit naar nieuwe arresten van

de Hoge Raad over het heikele punt van de vermogensrendementsheffing en de *Wet rechtsherstel box 3*. In de aanloop hierheen hadden advocaten-generaal Peter Wattel en Melvin Pauwels al geconcludeerd dat ook deze herstellwet (het antwoord op het 'Kerstarrest' van december 2021) in strijd is met Europees recht. Met de arresten van de Hoge Raad op 6 juni jl. is nu voorgoed vastgesteld dat de box 3-heffing toegepast over of gepland voor de jaren 2017 tot en met zeker 2026 strijdig is met het discriminatieverbod uit het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens (EVRM). Waar het op neerkomt is dat de fiscus nooit méér mag belasten dan het werkelijk rendement dat mensen op hun vermogen maken. Belastingplichtigen moeten wel zelf aantonen dat hun reëel rendement lager is dan het forfaitair rendement. Is dat het geval, dan moeten zij binnen zes weken na dagtekening van de aanslag bezwaar maken. Is het werkelijke rendement hoger, dan is automatisch de forfaitaire heffing van toepassing en hoeft de belastingbetaler niets te doen, dus ook niets 'bij te betalen'. Simpel gezegd: de fiscus mag niet in het nadeel van de belastingplichtige rekenen, wél in het voordeel.

Bepaling van het werkelijke rendement

De Hoge Raad heeft nu ook duidelijk gesteld dat bij de bepaling van het werkelijke rendement moet worden uitgegaan van het volledige vermogen in box 3, inclusief banktegoeden, maar zonder aftrek van het heffingsvrije vermogen (dit jaar € 57.000 p.p.). Daarbij moeten niet alleen de directe opbrengsten uit vermogen (rente, dividenden, huur) worden gerekend, maar ook de waardeveranderingen van vermogensbestanddelen – positieve zowel als negatieve. Ook nog niet gerealiseerde waardemutaties binnen een kalenderjaar (zoals koerswinsten op papier) gelden als werkelijk rendement. Het gaat dan om het nominale rendement, waarbij inflatie buiten beschouwing blijft. Ook met positieve of negatieve rendementen in voorafgaande jaren wordt geen rekening gehouden, evenmin als met kosten. Rente van schulden in box 3 mogen wél worden meegerekend. Ten aanzien van de vraag of de Belastingdienst rente moet vergoeden over teruggaven in het kader van de Wet rechtsherstel Box 3 oordeelt de Hoge Raad dat niet vergoeden niet in strijd is met het EVRM, tenzij de wettelijke rente hoger zou uitvallen dan het bedrag van de belastingvermindering. Met de arresten van de Hoge Raad op 14 juni jl. is nu ook meer duidelijkheid over de bepaling van het werkelijke rendement van een tweede woning. Uit de arresten lijkt af te leiden dat de waarde van het privégebruik van dergelijke woningen op nul gesteld kan worden. Het werkelijke rendement bestaat dan alleen uit waardemutaties. Voor Nederlandse tweede woningen kunnen deze worden berekend op basis van de WOZ-waarden aan het begin en het eind van elk jaar.

Wetsvoorstel met spoed naar Raad van State

Het is duidelijk dat de laatste arresten van de Hoge Raad de snelle invoering van een nieuw box 3-stelsel nóg dringender gewenst maken. Op voorstel van demissionair staatssecretaris Van Rij (Fiscaliteit en Belastingdienst) stemde de ministerraad daarom al op 19 juni jl. in met het aanbieden van het voorstel voor de *Wet werkelijke rendement box 3* aan de Raad van State voor advies. Het gaat om een nieuw stelsel voor de belastingheffing op rendement uit vermogen, dat per 1 januari 2027 zou moeten ingaan en dat door de meeste mensen rechtvaardiger wordt gevonden. Centrale uitgangspunt is simpel: je hoeft alleen belasting te betalen over wat je daadwerkelijk hebt verdiend met je vermogen. In de praktijk zullen mensen met alleen spaargeld in het nieuwe stelsel minder vermogensrendementsheffing gaan betalen en mensen met aandelen of (verhuurd) onroerend goed meer. Zo is het de bedoeling om de huurinkomsten te belasten van onroerend goed dat tenminste 90% van het jaar wordt verhuurd. Wel mogen hierbij de jaarlijkse onderhoudskosten worden afgetrokken. Als het advies van de Raad van State is ontvangen, is het aan het nieuwe kabinet om het wetsvoorstel, al dan niet in aangepaste vorm, voor te leggen aan de Tweede Kamer. Daarnaast moet nog kritisch worden gekeken naar de budgettaire en praktische consequenties van de laatste arresten van de Hoge Raad. Zo zijn er zorgen over de beschikbare capaciteit van de Belastingdienst om het nieuwe stelsel tijdig in te voeren en te laten functioneren.

Met dank aan o.a. Team Vervoort (teamvervoort.nl). Overige bronnen: deloitte.com, rijksoverheid.nl

[Naar boven](#)

Erfgenamen mochten 'hospitahuur' opzeggen

"Hospitaverhuur uit mottenballen: wet om bestaande obstakels weg te nemen", kopte nos.nl vorige week vrijdag. Het ging om een plan van demissionair

minister De Jonge om de bestaande wetgeving rondom 'hospitaverhuur' aan te passen. Dit zou het aantrekkelijker moeten maken voor mensen met een kamer over om deze te verhuren aan mensen op zoek naar woonruimte Volgens De Jonge heeft een derde van alle Nederlanders meer dan 12 vierkante meter over en zou 8 procent van hen wel voelen voor een ouderwetse hospitarol. Deze vorm van kamerverhuur bestond al in de negentiende eeuw voor studenten van buiten de stad. De door woningnood geplaagde vijftiger jaren van de vorige eeuw zagen een heropleving. Maar vanaf de jaren zestig ging de voorkeur van met name studenten uit naar woonvormen met meer zelfstandigheid, zoals studentenflats. Toch verdween hospitaverhuur nooit helemaal. Deze huurvorm neemt ook een aparte plaats in binnen de huurovereenkomsten die de wet kent, met eigen regels. Zo moet de verhuurder zelf ook bewoner zijn van de woning en voorzieningen als keuken, toilet en badkamer delen met de huurder. De huurder moet ouder dan 18 jaar zijn en mag geen familie zijn van de verhuurder. Beide partijen moeten op hetzelfde adres staan ingeschreven en er moet een aantoonbare zakelijke relatie zijn in de vorm van een huurovereenkomst, ingaande na een proeftijd van 9 maanden. Is aan alle voorwaarden van de Belastingdienst voldaan, dan hoeven de huuropbrengsten vaak niet te worden aangegeven bij de inkomstenbelasting. Wel kunnen er consequenties zijn voor toeslagen of bepaalde uitkeringen, bijvoorbeeld de Bijstand.

Onverhuurde verkoop brengt meer op

Voorstanders van een hospitaverhuur nieuwe stijl zien er weer een wapen in tegen de woningnood en zelfs een remedie tegen eenzaamheid onder oudere verhuurders. Om hospitaverhuur aantrekkelijker te maken wil De Jonge het ook makkelijker maken om een lopend huurcontract te beëindigen bij verkoop van de woning. Dit kan ook helpen banken en andere hypotheekverstrekkers mee te krijgen. De marktwaarde van een woning in verhuurde staat is nu eenmaal meestal veel lager dan een vrij op te leveren huis. Hoe belangrijk dit punt in de praktijk is wordt treffend geïllustreerd door een recente zaak voor de Rechtbank Rotterdam. Het draaide om de afwikkeling van een nalatenschap, waaronder de woning van de erflater, die er tot zijn overlijden had gewoond. Jarenlang had hij een deel van de woning verhuurd aan een vrouw met wie hij een affectieve relatie had. Omdat de erfgenamen de woning natuurlijk onverhuurd willen verkopen, hadden zij de vrouw de huur opgezegd. Zij vocht dit aan voor de kantonrechter, met als argument dat de opzegging 'ongeldig' was.

De afweging

De rechter concludeert dat er sprake is van een huurovereenkomst als bedoeld in de wet (hospitaverhuur). Dat biedt de huurder bescherming, maar kent ook

een specifieke opzeggingsgrond, als verhuurders aannemelijk kunnen maken dat hun belang bij beëindiging van de overeenkomst zwaarder weegt dan het belang van de huurder. Voor een succesvol beroep op deze opzeggingsgrond moet de verhuurder zelf ook zijn/haar hoofdverblijf in de woning hebben. Nu de verhuurder is overleden, treden zijn erfgenamen in zijn plaats en 'erven' zij dezelfde rechten en plichten verbonden aan de huurovereenkomst. Dit betekent dat zij zich ook kunnen beroepen op dezelfde opzeggingsgrond waarop de verhuurder zich bij leven ook had kunnen beroepen. Zij hoeven daarvoor niet zélf de woning als hoofdverblijf te kiezen, zoals de vrouw had gesteld. Vervolgens weegt de kantonrechter de belangen van beide partijen. De € 190 huur die de vrouw per maand betaalt valt in het niet bij de vaste lasten van € 800, die aanhouden van de woning de erfgenamen zou kosten. Bekend is dat de gemeente geen toestemming geeft voor verhuur van meer kamers. De verkoopwaarde van de woning in verhuurde staat is naar verwachting onvoldoende om de hypotheekschuld af te lossen. Logisch dus, dat de erfgenamen willen verkopen. Ze zijn daarbij niet verplicht de woning te verkopen in verhuurde staat. Het emotionele argument van de vrouw dat zij lange tijd met de erflater in het pand had samengewoond is onvoldoende om haar het behoud van haar kamer toe te kennen – zelfs niet als ze bereid zou zijn een hogere huur te betalen. Als de erflater en/of de vrouw echt hadden willen voorkomen dat zij ooit de woning zou moeten verlaten, dan hadden zij daarvoor juridische actie moeten ondernemen om de speciale opzeggingsgrond uit te sluiten. In deze zaak wegen de belangen van de erfgenamen zwaarder dan die van de huurder. De kantonrechter bepaalt dat de vrouw de woning binnen zes maanden moet verlaten.

Met dank aan Van Ewijk Estate Planning. Overige bronnen: huurregels.nl, nos.nl, rijksoverheid.nl

[Naar boven](#)

Geheime ISDS-tribunalen verrijken Big Oil

De afkorting ISDS is nauwelijks bekend bij het grote publiek. Hij staat voor *Investor-State Dispute Settlement* en is een arbitragesysteem dat oorspronkelijk is bedoeld om investeerders te beschermen tegen de willekeur van landen en regimes met minder rechtszekerheid. ISDS-regelingen maken daarom vaak deel uit van internationale handelsovereenkomsten. Het systeem lijkt echter inmiddels op grote schaal gebruikt te worden door Big Oil en verwante grote zakelijke belangen om in geheel of gedeeltelijk geheime procedures enorme 'schadevergoedingen' los te peuteren van regeringen. Volgens de *Global ISDS Tracker*, een nieuw initiatief van verschillende ESG-belangenorganisaties, staat de teller wereldwijd al op ruim \$ 114 miljard aan belastinggeld, evenveel als wat de rijke landen sinds 2022 hebben uitgegeven aan klimaatbeleid. Het leeuwendeel (meer dan \$ 80 miljard sinds 1998) van dit geld stroomde naar de toch al goed gevulde kassen van grote fossiele ondernemingen. Dit is niet alleen geld dat niet meer direct ten goede kan komen aan beleid om de klimaatopwarming effectief tegen te gaan, het vormt op deze manier ook extra financiële munitie waarmee de fossiele industrie klimaatbeleid kan tegenwerken. De arbitragepanels worden zelfs ingezet om regeringen onder druk te zetten om niet toe te geven aan klimaatinitiatieven, als deze een bedreiging vormen voor de winsten van de oliemaatschappijen en hun aandeelhouders.

'Neokoloniaal' effect

Een woordvoerder van de Trade Justice Movement, één van de organisaties achter de Global ISDS Tracker en de zojuist verschenen analyse, noemt ISDS 'het geheime wapen van de fossiele brandstofsector tegen klimaatwetten'. Een andere bij het initiatief betrokkene vergelijkt het ISDS-stelsel met de riant compensaties die de Britse (en ook de Nederlandse!) regeringen boden aan slavenhouders, na het verbod op slavenarbeid. In beide gevallen worden partijen nog lang beloofd om niet meer te doen wat zowel moreel als juridisch verkeerd is. Het ISDS-systeem wordt ook steeds meer beschouwd als een soort postkoloniaal dwangmiddel om ontwikkelingslanden op vooral het zuidelijk

halfmond ervan te weerhouden om westerse industriële belangen over te nemen of te nationaliseren na de onafhankelijkheid of regimewissels. In de praktijk werkt ISDS echter remmend op lokale en regionale initiatieven voor het beter regelen van het milieu en de sociale omgeving. Mede-opsteller van de Global ISDS Tracker analyse Fabian Flues (van PowerShift NGO) zegt hierover: "De onrechtvaardigheid springt direct in het oog: landen op het zuidelijk halfmond zijn de belangrijkste slachtoffers van ISDS, grote bedrijven in Europa en Noord-Amerika profiteren ervan. Het systeem veroorzaakt een overdracht van publiek geld naar slechts een handjevol grote concerns en hun aandeelhouders. Dit moet stoppen. Het is hoog tijd dat landen over de hele wereld afscheid nemen van verdragen waarin ISDS is opgenomen, zodat ze een rechtvaardiger en duurzamere toekomst kunnen opbouwen."

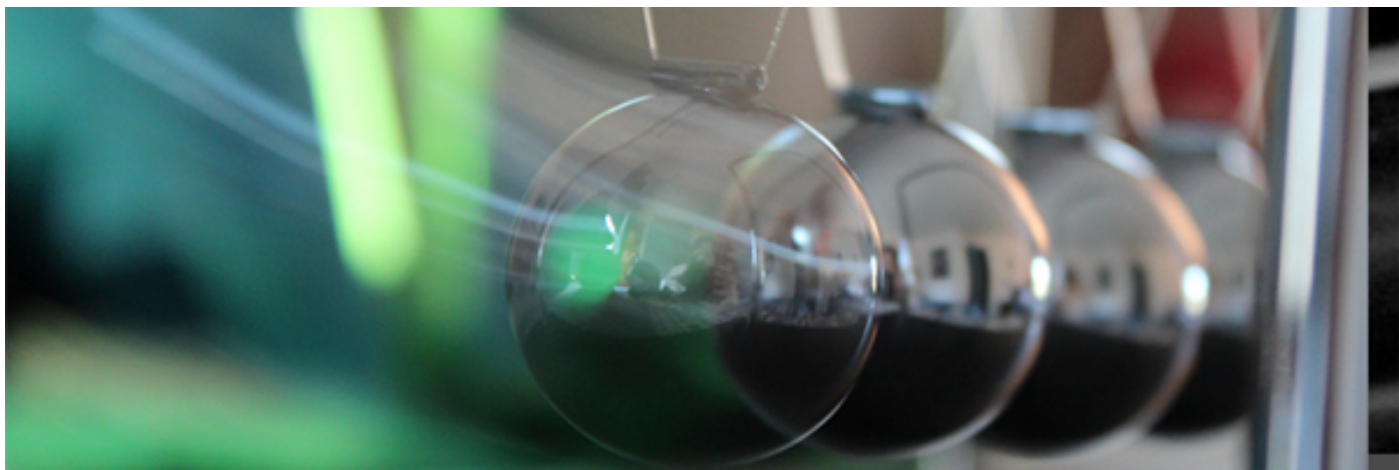
EU zegt ECT op

Afscheid nemen van verdragen waarin ISDS is opgenomen? De Europese Unie zette eind vorige maand een eerste stap in deze richting, toen de Europese Raad het groene licht gaf voor terugtrekking van de EU en Euratom uit het internationale *Energy Charter Treaty*. Dit Verdrag inzake het Energiehandvest (ECT) is een multilateraal verdrag dat in 1998 in werking trad. Het beoogt de internationale samenwerking in de energiesector en de integratie van energiemarkten te bevorderen. De ECT is het enige grote multilaterale verdrag binnen de energiesector. Tegelijk is dit het grootste multilaterale verdrag voor investeringsbescherming ter wereld. Dit verklaart waarom deze stap van de EU gezien wordt als een tegenslag voor het ISDS-stelsel. Al sinds 2018 streeft de EU naar 'modernisering' van het energiehandvest, omdat dit niet langer strookt met het klimaatakkoord van Parijs, de Europese Green Deal en met de ambities van de EU op het gebied van de energietransitie. Omdat sommige EU-leden echter verder wilden gaan dan anderen, werd onder voorzitterschap van België een compromis bereikt, uitmondend in opzegging van het verdrag. Hiermee wordt onder meer de weg vrijgemaakt voor aanpassingen van de ECT. De terugtrekking van de EU gaat over één jaar in.

Bronnen: bu.edu, consilium.europa.eu, duurzaamnieuws.nl, europarl.europa.eu, globalisdstracker.org, theguardian.com

[Naar boven](#)

CBS: duurzame energie groeit, maar Nederland nog onder Europees gemiddelde

In 2023 nam het aandeel van hernieuwbare energie binnen het totale energieverbruik in ons land toe van 15% naar 17%, wat neerkomt op 308 petajoule (PJ). De Nederlandse energieconsumptie bedroeg vorig jaar 1.800 PJ, 2% minder dan in 2022. Een petajoule is 1 biljard joule, genoeg energie om ongeveer 15.000 huishoudens een jaar lang te voorzien van energie. Voor 2023 was in het nationale Energieakkoord uit 2013 een target van 16% hernieuwbare energie vastgelegd. Deze doelstelling is dus gehaald. Voor 2030 zijn op EU-niveau echter nieuwe streefcijfers afgesproken. In de EU als geheel moet dan tenminste 42,5% van het energieverbruik hernieuwbaar zijn. Het is nog onbekend wat dit concreet betekent voor ons land. Op de ranglijst van de 27 EU-landen staat ons land op dit moment op een uiterst matige 23e plaats. Alleen Luxemburg, België, Malta en Ierland doen het nóg slechter. Met die 17% scoort Nederland nog onder het EU-gemiddelde van 23% hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik. Hoewel Nederland de laatste jaren aan een inhaalslag bezig lijkt, blijft ons land nog ver achter bij Europees koploper Zweden (66% van alle gebruikte energie nu al duurzaam), gevolgd door Finland (48%) en Letland (43%).

Zon, wind en warmtepompen in de lift

Het verbruik van windenergie nam in 2023 het sterkst toe en bedroeg in dat jaar 96 PJ, een groei van ruim 25%. Van die 96 PJ werd 39 PJ geproduceerd door windmolens op zee en 57 PJ door windmolens op het land. De toename komt grotendeels op het conto van nieuw geplaatste windmolens. De productiecapaciteit op zee groeide vorig jaar zelfs met 55%, die op het land zo'n 10%. Samen zijn zee (4 gigawatt = GW) en land (7 GW) nu goed voor een productiecapaciteit van 11 GW aan windenergie. Ook de hoeveelheid opgewekte zonenergie groeide in 2023 flink, met een plus van 17% ten opzichte van 2022. De zon was vorig jaar goed voor een verbruik van 73 PJ. Die groei had alles te maken met een toename van 24% van de totale opgestelde capaciteit aan zonnepanelen, naar meer dan 24 GW. Ook was vorig jaar meer

dan gemiddeld zonnig, zij het iets minder dan 2022. Het gebruik van biomassa nam vorig jaar met 3% af ten opzichte van 2022. De elektriciteitscentrales verstoekten minder biomassa, bedrijven echter meer. De reden voor het laatste is dat recent is aangetoond dat meer biomassa dan eerder aangenomen voldoet aan de Europese normen. Het verklaart mede waarom biomassa vorig jaar nog steeds de grootste hernieuwbare energiebron was, goed voor 106 PJ. Tot slot meldt het CBS dat warmtepompen vorig jaar 26% méér warmte onttrokken aan bodem of omgevingslucht dan in 2022. Dit staat gelijk aan een energieopbrengst van 26 PJ. Het totale verwarmingsvermogen van alle Nederlandse waterpompen bedroeg in 2023 bijna 16 GW, een plus van 22% ten opzichte van het jaar daarvoor.

Bron: CBS

[Naar boven](#)

Natuurbranden in 'angstaanjagende' vicieuze cirkel

Afgelopen maandag besteedde The Guardian aandacht aan een die dag online verschenen wetenschappelijke studie over de sterk toenemende frequentie en intensiteit van natuurbranden over de hele wereld. Daarin waarschuwen de auteurs voor een zichzelf versterkend mechanisme, dat de verklaring vormt voor deze exponentiële toename. Natuurbranden kosten steeds meer mensenlevens en veroorzaken ook steeds meer schade aan fauna en ecosystemen, om nog maar te zwijgen van de miljarden aan materiële schade. De auteurs van het artikel analyseerden satellietgegevens van de laatste twintig jaar. In deze periode steeg het aantal extreme natuurbranden met een factor van meer dan 10 in de dennenbossen van gematigde klimaatzones, waaronder het

Middellandse zeegebied en het westen van de VS. In de meer noordelijk gelegen gemengde wouden van Noord-Europa en Canada kwamen grote natuurbranden 7 keer vaker voor dan voorheen. De wetenschappers ontdekten dat niet alleen de frequentie van grote natuurbranden enorm toeneemt, maar ook de intensiteit. Nóg zorgwekkender is dat de zes jaren met het grootste aantal uitzonderlijke branden allemaal na 2017 liggen. Gemiddeld verdubbelden zowel de frequentie als de omvang van natuurbranden in de laatste twee decennia.

'Scary feedback loop'

Als verklaring voor deze steeds snellere toename noemen de onderzoekers het 'feedback loop' mechanisme, waarbij de enorme CO₂-emissies van grote natuurbranden bijdragen aan klimaatopwarming, wat weer de condities schept voor nieuwe grote natuurbranden. Zo ontstaat een bijna niet te doorbreken vicieuze cirkel. En passant lossen de wetenschappers een schijnbare paradox op. Het is zeker dat de klimaatopwarming steeds vaker zorgt voor weersomstandigheden waarin branden gemakkelijk kunnen ontstaan. In totaal neemt wereldwijd het aantal door brand verwoeste vierkante kilometers echter af. De verklaring is simpel. Er worden steeds minder branden bewust door mensen aangestoken, bijvoorbeeld om nieuwe landbouwgrond bebouwbaar te maken, of om gewasresten te verbranden. Toch worden ook dergelijke vrij onschuldige branden gesignaleerd en opgenomen in de cijfers. De onderliggende trend van vaker voorkomende en heviger gevaarlijke natuurbranden wordt zo deels gemaskeerd. De onderzoekers merkten ook op dat het oosten van de VS, dat ook rijk is aan uitgestrekte bossen, minder last heeft van grote natuurbranden. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat hier andere boomsoorten voorkomen, die minder snel uitdrogen en dus minder vatbaar zijn voor brand. De studie is vooral het werk van Australische wetenschappers. Of ze veel gehoor in eigen land zullen vinden is de vraag. In een recente Franse enquête bleken de Australiërs de koppigste klimaatontkenners ter wereld. Slechts 60% gelooft dat de klimaatcrisis wordt veroorzaakt door menselijk toedoen, beduidend minder dan het mondiaal gemiddelde van 73%.

Bronnen: nature.com, theguardian.com

[Naar boven](#)

Thema energietransitie: nieuw in de portefeuille

Serie. Het beleggingsbeleid van IVM Caring Capital in de praktijk

door Maarten Friederich, namens het Investment Committee van IVM Caring Capital

Nieuwe klimaatscenario's dienen zich aan. Met verschillende gevolgen, maar allemaal veroorzaakt door de opwarming van de aarde als gevolg van een te hoge CO₂-uitstoot. Elke oplossing begint dus met het terugdringen van de CO₂-emissies. Intussen blijft de vraag naar energie almaar toenemen. Toch is er één oplossing om beide opgaven (minder CO₂, meer energie) in één klap op te lossen: nog méér dan nu gebruikmaken van zon en wind om energie op te wekken. Recent voegde IVM Caring Capital daarom twee nieuwe ondernemingen toe aan de portefeuille: Nordex en SMA Solar.

Nordex

is een in Duitsland gevestigde onderneming die, samen met haar dochterondernemingen windenergiesystemen ontwikkelt, produceert en distribueert. Onder het merk Nordex levert het bedrijf windturbines. Naast de ontwikkeling en productie van windenergiesystemen biedt het bedrijf ook voorbereidende projectontwikkelingsdiensten ter ondersteuning van marketing, verwerft het rechten en creëert het de infrastructuur die nodig is om windenergiesystemen op geschikte locaties te bouwen. Het bedrijf heeft kantoren en dochterondernemingen over de hele wereld en productiefaciliteiten in Duitsland, China en de Verenigde Staten. De problemen bij de productie van windturbines zijn bekend, maar lijken toch grotendeels alweer achter ons te liggen.

SMA Solar Technology AG

is een eveneens Duitse ontwikkelaar van fotovoltaïsche (PV) systeemtechnologie. Met dergelijke systemen wordt zonlicht omgezet in elektriciteit. Het bedrijf is actief in verschillende segmenten: van kleinschalige

particuliere toepassingen tot grootschalige PV-energiecentrales en netdiensten. Het segment Off-Grid en Storage biedt systeemtechnologie voor de integratie van verschillende batterijtechnologieën en vermogensklassen en werkt samen met batterijfabrikanten en bedrijven in de auto-industrie. Ook deze industrie heeft te maken (gehad) met verschillende tegenvallers, maar de snelgroeiende energiebehoefte en het belang van lokale partijen in het voorzien in de energievraag maken SMA een aantrekkelijk ogende belegging. Beide ondernemingen zijn essentieel in de energietransitie, maar staan daarin natuurlijk niet alleen. Nordex krijgt een plaats in de portefeuille naast Vestas, een Deense producent van windmolens. SMA Solar voegt zich bij Enphase en SolarEdge, allebei eveneens aanbieders van PV-technologieën. Met de recente aankopen positioneert IVM Caring Capital de portefeuille dieper in de energietransitie, terwijl er tegelijkertijd wordt gediversifieerd.

[Naar boven](#)

Heeft u tips, vragen of opmerkingen laat het ons weten.

Telefoon [+31 23 531 01 85](tel:+31235310185) Bereikbaar op werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur.